

ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟΣ

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ: ΤΑ ΕΠΙΜΑΧΑ ΣΗΜΕΙΑ

ΜΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΒΑΣΙΚΩΝ ΠΥΛΩΝΩΝ ΤΗΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ «ΠΟΘΕΝ ΕΣΧΕΣ» ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΕΚΤΕΘΕΙΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

*Χρήστος Π. Παναγιωτίδης, Αφυπηρετήσας Εγκεκριμένος Λογιστής Ελεγκτής
Νίκος Γ. Συρίμης, Αφυπηρετήσας Εγκεκριμένος Λογιστής Ελεγκτής
Σερ Χριστόφορος Α. Πισσαρίδης, Νομπελίστας Καθηγητής
των Πανεπιστημίων του Λονδίνου και της Κύπρου*

**ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ ΤΗΣ ΛΕΥΚΗΣ ΒΙΒΛΟΥ,
ΜΕ ΤΟΝ ΤΙΤΛΟ «ΤΑ ΕΠΙΜΑΧΑ ΣΗΜΕΙΑ»,
ΣΤΟΧΕΥΕΙ ΣΤΗΝ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ ΚΑΙ ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ
ΤΩΝ ΔΙΚΩΝ ΜΑΣ ΕΠΙΛΟΓΩΝ
ΕΠΙ ΟΡΙΣΜΕΝΩΝ ΕΠΙΜΑΧΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ,
ΩΣΤΕ ΝΑ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΘΕΙ Η ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ
Η ΟΠΟΙΑ ΕΥΡΙΣΚΕΤΑΙ ΣΕ ΕΞΕΛΙΞΗ.**

Στο τμήμα αυτό της μελέτης μας παραθέτουμε τα «επίμαχα σημεία», δηλαδή τις επιλογές που έχουμε κάνει σε σχέση με ορισμένα θέματα επί των οποίων διαπιστώθηκε η ύπαρξη κάποιων διαφορετικών απόψεων, ερμηνειών και εκτιμήσεων. Η παράθεση του σκεπτικού των δικών μας ομόφωνων επιλογών στοχεύει στο να αιτιολογήσει τις γενόμενες επιλογές και να καταδείξει ότι οι επιλογές που έγιναν ήταν προϊόν προβληματισμού και διαβούλευσης με εκείνους που είχαν διαφορετική άποψη. Αναγνωρίζουμε το ενδεχόμενο ότι κάποιες από τις επιλογές αυτές μπορεί να αποδειχθούν στην πράξη λανθασμένες. Όμως, θα θέλαμε να σας διαβεβαιώσουμε ότι όλες οι επιλογές έγιναν με γνώμονα το δημόσιο συμφέρον και ότι καταβάλαμε – όπως είχαμε επαγγελματική υποχρέωση να το πράξουμε – κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να ελαχιστοποιηθεί ο κίνδυνος ύπαρξης λανθασμένων επιλογών. Αναμφίβολα, η μεγάλη μας πείρα και η τεχνογνωσία μας επί του θέματος αλλά και η ανεξαρτησία μας από συμφέροντα που θα μπορούσαν να επηρεάσουν τη γνώμη μας, παρέχει εχέγγυα εξασφάλισης του επιδιωκόμενου καλού αποτελέσματος.

Ο υπέρτατος στόχος του «πόθεν έσχες» είναι να αιτιολογήσει και να τεκμηριώσει ότι η οικογενειακή περιουσία του πολιτικά εκτεθειμένου προσώπου (ΠΕΠ), που αποκτήθηκε κατά τη διάρκεια της περιόδου κατά την οποία κατείχε το αξίωμα που τον καθιστούσε ΠΕΠ, προήλθε από γνωστές νόμιμες πράξεις και συναλλαγές, ώστε να ελέγχεται η λήψη αποφάσεων (από το πολιτικά εκτεθειμένο πρόσωπο) κάτω από συνθήκες συγκρουόμενων συμφερόντων, να ελαχιστοποιείται ο κίνδυνος απόκρυψης εισοδημάτων και φοροδιαφυγής και να δημιουργείται, μέσα από τη δημοσιοποίηση των σχετικών στοιχείων και πληροφοριών, ένα κλίμα διαφάνειας. Η επίτευξη του στόχου αυτού προϋποθέτει την αποδοχή, εκ μέρους των πολιτικών και των αξιωματούχων της πολιτείας, της υποχρέωσης «απόδοσης λογαριασμού» στην κοινωνία των πολιτών, που τους εξέλεξε ή τους διόρισε σε δημόσιες θέσεις ευθύνης.

Χρήστος Π. Παναγιωτίδης, Εγκεκριμένος Λογιστής Ελεγκτής

Νίκος Γ. Συρίμης, Εγκεκριμένος Λογιστής Ελεγκτής

Σερ Χριστόφορος Α. Πισσαριδής, Νομπελίστας Καθηγητής των Πανεπιστημίων Λονδίνου και Κύπρου

Πίνακας Περιεχομένων

1	Γιατί τα πάγια περιουσιακά στοιχεία επιμετρούνται (αποτιμώνται) στην τιμή κτήσεώς τους, που μπορεί να μην έχει οποιαδήποτε σχέση με την τρέχουσα (αγοραία) αξία τους;	4
2	Γιατί είναι απαραίτητη η δημοσιοποίηση των περιουσιακών στοιχείων του ΠΕΠ;.....	4
3	Μήπως, όμως, η δημοσιοποίηση των στοιχείων συνθέτει παραβίαση της υποχρέωσης σεβασμού των προσωπικών στοιχείων των ΠΕΠ;	5
4	Γιατί να μην περιλαμβάνεται στις καταστάσεις περιουσίας και το ευρύτερο οικογενειακό περιβάλλον του ΠΕΠ, όπως οι γονείς και τα αδέρφια;	5
5	Γιατί χρειάζεται να υποβάλλεται ετήσια κατάσταση περιουσίας (σε αντιπαράθεση με την υφιστάμενη νομοθετική ρύθμιση, που προβλέπει την «επιμέτρηση» της περιουσίας του ΠΕΠ κατά το στάδιο της εισόδου του στην «εξουσία» και κατά το χρόνο της εξόδου του από την «εξουσία»;	6
6	Ποια πρέπει να είναι η σύνθεση της Επιτροπής Εποπτείας του συστήματος «πόθεν έσχες»; ..	7
7	Πώς διασφαλίζεται η ακρίβεια και η πληρότητα των υποβαλλομένων καταστάσεων περιουσίας;	8
8	Γιατί περιορίστηκε ο αριθμός των υπόχρεων προς υποβολή περιουσιακής δήλωσης πολιτικά εκτεθειμένων προσώπων;.....	9
9	Ποια πρέπει να είναι η διάρκεια της θητείας της Επιτροπής Εποπτείας;.....	10
10	Ποιος πρέπει να διορίζει τα μέλη της Επιτροπής Εποπτείας;	10
11	Μήπως πρέπει να συμπτυχθεί το σύστημα των Δηλώσεων Περιουσίας των ΠΕΠ και του συναφούς «Πόθεν Έσχες» με το σύστημα Προσδιορισμού και Παρακολούθησης της Σύγκρουσης Συμφερόντων;	10
12	Πότε πρέπει να νομοθετηθούν οι προτεινόμενες αλλαγές;	11

Επεξηγηματική σημείωση της φράσεως «πόθεν έσχες»

Η φράση «πόθεν έσχες» κυριολεκτικά σημαίνει «από πού βρήκες την περιουσία σου;» Είναι μια συντομογραφία της διαδικασίας του «γεφυρώματος» δύο διαδοχικών καταστάσεων περιουσίας. Αυτή είναι η διαδικασία επεξήγησης, αιτιολόγησης και τεκμηρίωσης της διαφοροποίησης της καθαρής περιουσίας ενός προσώπου μεταξύ δύο χρονικών σημείων.

1 Γιατί τα πάγια περιουσιακά στοιχεία επιμετρούνται (αποτιμώνται) στην τιμή κτήσεώς τους, που μπορεί να μην έχει οποιαδήποτε σχέση με την τρέχουσα (αγοραία) αξία τους;

Ο υπέρτατος στόχος του «πόθεν έσχες» επιτυγχάνεται καλύτερα και ευκολότερα αν η αποτίμηση των πάγιων περιουσιακών στοιχείων γίνεται στη βάση της ιστορικής τιμής κτήσεώς τους, η οποία, βέβαια, **δεν** διαφοροποιείται διαχρονικά. Αντίθετα, η τρέχουσα αγοραία αξία ενός περιουσιακού στοιχείου κατά κανόνα διαφοροποιείται μέσα στο χρόνο (τόσο αυξητικά όσο και μειωτικά), με συνέπεια να είναι δύσκολο να ποσοτικοποιηθεί. Από τη φύση της, μια εκτίμηση είναι, εξ ορισμού πράξη υποκειμενική και, συνεπώς, είναι αδύνατο να ποσοτικοποιηθεί κατά τρόπο απόλυτα αντικειμενικό (10 εκτιμητές θα καταλήξουν σε 10 διαφορετικές εκτιμήσεις). Επιπρόσθετα, ο προσδιορισμός της τρέχουσας αγοραίας αξίας συνεπάγεται την ανάλυση σημαντικού χρόνου και έχει ένα σημαντικό κόστος (για παράδειγμα στην περίπτωση της αποτίμησης της τρέχουσας αξίας μιας επιχείρησης αλλά και στην περίπτωση μιας απλής οικοδομής).

Και ποιο είναι το όφελος της δημιουργίας όλων αυτών των δυσκολιών και των περιπλοκών; Η απάντηση είναι ότι - για τους σκοπούς του συστήματος «πόθεν έσχες» - είναι ανώφελη και, συνεπώς, αχρείαστη.

Κάποιοι ίσως ισχυρισθούν ότι με την αποτίμηση των πάγιων περιουσιακών στοιχείων στην αγοραία τους αξία θα αποκαλύπτονται συναλλαγές αμφίβολης ηθικής υπόστασης, όπως, για παράδειγμα, η παρέμβαση ενός υπουργού για τη διαφοροποίηση των πολεοδομικών κανόνων κατά τρόπο που να αυξάνει την αγοραία αξία ενός ακινήτου ιδιοκτησίας του. Η απόρριψη του επιχειρήματος αυτού είναι πολύ εύκολη. Πέραν του ότι δεν υπάρχει τρόπος να εξασφαλισθεί στην πράξη ότι η πραγματική υπεραξία που δημιουργήθηκε (που, όπως ήδη είπαμε, είναι ιδιαίτερα δύσκολο να προσδιορισθεί) θα αντικατοπτρισθεί σωστά στην υποβαλλόμενη δήλωση, το ίδιο αποτέλεσμα μπορεί να επιτευχθεί (εύκολα, γρήγορα και ανέξοδα) με τη δημοσιοποίηση των στοιχείων της ακίνητης περιουσίας του ΠΕΠ – διαδικασία που παρέχει σε κάθε πολίτη τη δυνατότητα να εντοπίσει την πράξη και να την αξιολογήσει. Για παράδειγμα, αν ο υπουργός της ιστορίας μας είναι ιδιοκτήτης μιας εδαφικής έκτασης 100 στρεμμάτων, που πολλαπλασίασε την αξία της από μια απόφαση της πολεοδομίας, το γεγονός θα είναι εύκολο να εντοπισθεί από τους κατοίκους της συγκεκριμένης περιοχής, εάν τα στοιχεία της ακίνητης περιουσίας του υπουργού είναι εύκολα προσπελάσιμα στο διαδίκτυο. Πρόσβαση στα στοιχεία αυτά θα έχουν, βέβαια, και τα αντιπολιτευτικά κόμματα, καθήκον των οποίων είναι να ελέγχουν και να αποκαλύπτουν ενέργειες αυτού του είδους αλλά σήμερα δεν μπορούν γιατί δεν έχουν τα εργαλεία για να το πράξουν.

2 Γιατί είναι απαραίτητη η δημοσιοποίηση των περιουσιακών στοιχείων του ΠΕΠ;

Η δημοσιοποίηση των δηλούμενων περιουσιακών στοιχείων και η εξασφάλιση της εύκολης και ανέξοδης πρόσβασης στα στοιχεία αυτά είναι ένας γνωστός και καθιερωμένος τρόπος στην ελεγκτική που εξασφαλίζει την επιβεβαίωση της εγκυρότητας συγκεκριμένων στοιχείων και πληροφοριών. Η ελεγκτική αυτή μέθοδος (που είναι γνωστή ως «αρνητική επιβεβαίωση») συχνά επιλέγεται γιατί είναι ανέξοδη. Είναι γεγονός ότι η μέθοδος αυτή δεν οδηγεί σε οριστικά συμπεράσματα αλλά ενεργοποιεί άλλες δικλείδες ασφαλείας, όπως είναι η εις βάθος διερεύνηση και αξιολόγηση της συγκεκριμένης συναλλαγής, πράγμα που σήμερα δεν γίνεται γιατί οι έχουσες ανάγκη περαιτέρω διερεύνησης πράξεις και συναλλαγές κρύβονται μέσα σε ένα πέπλο ομίχλης και καπνού.

Δεν είναι τυχαίο ότι ορισμένα πολιτικά εκτεθειμένα πρόσωπα αντιδρούν εντονότατα σε κάθε προσπάθεια δημοσιοποίησης της οικογενειακής περιουσίας, προφασιζόμενοι ότι τούτο αντίκειται στους κανόνες προστασίας των προσωπικών δεδομένων των πολιτών. Αντιδρούν γιατί γνωρίζουν

ότι με τη δημοσιοποίηση των στοιχείων θα είναι σχεδόν αδύνατο να αποκρύπτονται πράξεις και συναλλαγές αμφίβολης ηθικής υπόστασης.

3 Μήπως, όμως, η δημοσιοποίηση των στοιχείων συνθέτει παραβίαση της υποχρέωσης σεβασμού των προσωπικών στοιχείων των ΠΕΠ;

Το επιχείρημα της παραβίασης προσωπικών δεδομένων είναι, κατά τη γνώμη μας, ανυπόστατο, γιατί η κατ' εξαίρεση δημοσιοποίηση προσωπικών στοιχείων επιτρέπεται και από το σύνταγμα (Άρθρο 15). Η σχετική διάταξη του συντάγματος κρίνεται σκόπιμο να παρατεθεί εδώ αυτολεξεί (στη δημοτική): «Ο κάθε ένας έχει το δικαίωμα του σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής του ζωής. Δεν επιτρέπεται η παραβίαση του δικαιώματος αυτού εάν δεν προβλέπεται από νόμο και αν δεν είναι αναγκαία ... για το συμφέρον της διαφάνειας στη δημόσια ζωή ή για σκοπούς λήψης μέτρων εναντίον της διαφθοράς στη δημόσια ζωή».

Είναι γεγονός ότι, το 2017, το Ανώτατο Δικαστήριο της Κύπρου έκρινε (με την Αναφορά #10/2016) ότι η δημοσιοποίηση της περιουσίας του πολιτικά εκτεθειμένου προσώπου είναι επιτρεπτή γιατί ικανοποιεί τις προϋποθέσεις που προβλέπει το σύνταγμα αλλά, η δημοσιοποίηση της υπόλοιπης οικογενειακής περιουσίας του ΠΕΠ (δηλαδή εκείνη της/του συζύγου και των ανήλικων τέκνων του) δεν είναι επιτρεπτή γιατί δεν ικανοποιεί τις προϋποθέσεις του άρθρου 15. Όπως καταδεικνύουμε στη μελέτη μας, ο διαμελισμός της οικογενειακής περιουσίας δεν είναι δυνατό να επιτευχθεί στην πράξη, γιατί τα επιμέρους στοιχεία της οικογενειακής περιουσίας ευρίσκονται μέσα σε «συγκοινωνούντα δοχεία». Με άλλα λόγια, δεν είναι δυνατό να αναγνωρισθεί επίσημα (νομοθετικά) ότι για τη συγκάλυψη του προϊόντος μιας ανεπίτρεπτης πράξης αρκεί η διοχέτευση του σχετικού οικονομικού οφέλους στην/στον σύζυγο του ΠΕΠ ή στα ανήλικα παιδιά τους.

Εν πάση περιπτώσει, αν τα έγκριτα μέλη του Ανωτάτου Δικαστηρίου συνεχίζουν να έχουν την προαναφερθείσα άποψη, εισηγούμεθα την άμεση υποβολή προδικαστικού ερωτήματος στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο (ECJ), με την παράκληση να εξετασθεί με τον χαρακτήρα του κατεπείγοντος, δεδομένου ότι συσχετίζεται με τη διαφθορά και τη διαπλοκή στην Κύπρο, θέμα που συνθέτει αντικείμενο επικριτικού σχολιασμού πολλών διεθνών οργανισμών αλλά και της ίδιας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Εναλλακτικά, πιστεύουμε ότι μπορεί εύκολα να εξασφαλισθεί η γνώμη των αρμοδίων υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής επί του θέματος, η οποία θα πρέπει να γίνει σεβαστή από την κυπριακή δικαστική εξουσία, ιδιαίτερα εν όψει του ότι το θέμα αφορά τους ίδιους τους δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Η προσέγγιση αυτή θα ισοδυναμούσε με μιας μορφής «αυτοεξαίρεση» των δικαστών, εν όψει της ενδεχόμενης σύγκρουσης συμφερόντων, που προκύπτει, εάν η επιλογή τους είναι να μην δημοσιοποιήσουν την περιουσία τους, έστω και αν τούτο κρίνεται απαραίτητο.

Επισημαίνουμε ότι η αδυναμία του διαμελισμού της οικογενειακής περιουσίας επιβεβαιώνεται και από τις διατάξεις του Κυπριακού οικογενειακού δικαίου περί διαμοιρασμού της γαμικής περιουσίας, οι οποίες δεν βασίζονται στο ποιος από τους συζύγους είναι ο «εγγεγραμμένος ιδιοκτήτης» ενός οικογενειακού περιουσιακού στοιχείου, αλλά επιζητούν αποδείξεις ως προς το ποιος «παρήγαγε» την περιουσία και, στην περίπτωση απουσίας αποδεικτικών στοιχείων, επιμερίζουν την περιουσία κατά τρόπο τεκμαρτό.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι το «πόθεν έσχες», που λειτουργεί στην Ελλάδα με επιτυχία εδώ και 4 χρόνια, προβλέπει τη δημοσιοποίηση ολόκληρης της οικογενειακής περιουσίας του ΠΕΠ, συμπεριλαμβανομένης και εκείνης της/του συζύγου και των ανήλικων τέκνων.

4 Γιατί να μην περιλαμβάνεται στις καταστάσεις περιουσίας και το ευρύτερο οικογενειακό περιβάλλον του ΠΕΠ, όπως οι γονείς και τα αδέρφια;

Μερικοί επιχειρηματολογούν ότι για να είναι πραγματικά αποτελεσματικό το «πόθεν έσχες», στα «συνδεδεμένα» πρόσωπα πρέπει να περιλαμβάνονται – πέραν από την/τον σύζυγό και τα ανήλικα

τέκνα τους - και άλλοι στενοί συγγενείς (όπως τα αδέρφια, οι γονείς κλπ.). Εμείς πιστεύουμε ότι το «όφελος» που (θεωρητικά) θα προκύψει από τη διεύρυνση του κύκλου είναι οριακής σημασίας, σε αντίθεση με τις τεράστιες πρακτικές δυσκολίες που θα δημιουργηθούν από μια τέτοια ρύθμιση. Η διεύρυνση του κύκλου είναι βέβαιον ότι θα αποδειχθεί ανέφικτη και από συνταγματικής πλευράς γιατί και οι γονείς και τα αδέρφια (και πολύ περισσότερο τα ξαδέρφια) συνθέτουν σαφή ξεχωριστά κέντρα αποφάσεων από εκείνο της οικογένειας του ΠΕΠ και, κατά κανόνα, δεν έχουν την δυνατότητα να επηρεάσουν τις επιλογές του ΠΕΠ αλλά ούτε και αντιστρόφως. Αντίθετα, η κυπριακή κοινωνία βρίθκει περιπτώσεων περιουσιακών εντάσεων και διαφορών μεταξύ των γονέων και των παιδιών τους αλλά και μεταξύ των αδελφιών.

5 Γιατί χρειάζεται να υποβάλλεται ετήσια κατάσταση περιουσίας (σε αντιπαράθεση με την υφιστάμενη νομοθετική ρύθμιση, που προβλέπει την «επιμέτρηση» της περιουσίας του ΠΕΠ κατά το στάδιο της εισόδου του στην «εξουσία» και κατά το χρόνο της εξόδου του από την «εξουσία»;

Η υφιστάμενη νομοθετική ρύθμιση είναι απαράδεκτη για 4 βασικούς λόγους. Ο πρώτος λόγος είναι ότι η επιμέτρηση της περιουσίας κατά το χρόνο εισόδου στην πολιτική σκηνή δεν έχει την παραμικρή πρακτική αξία, μέχρι το χρόνο της επαναμέτρησης της περιουσίας, θεωρητικά μετά από τριετία και κατά την έξοδο του ΠΕΠ από την πολιτική σκηνή και την αναμενόμενη αιτιολόγηση της αύξησης ή της μείωσης της περιουσίας. Είναι γνωστόν ότι *«μετά την απομάκρυνση εκ του ταμείου, ουδέν λάθος αναγνωρίζεται»*. Δηλαδή το υφιστάμενο σύστημα επιτρέπει στον ασύδοτο αιρετό άρχοντα ή τον ανώτατο δημόσιο λειτουργό να απομυζήσει το κράτος, κατά τη διάρκεια της θητείας του, με την ελπίδα ότι ο φόβος της ενδεχόμενης αποκάλυψης της επαίσχυντης συμπεριφοράς του, σε ένα πολύ μεταγενέστερο στάδιο, θα αποτρέψει αυτού του είδους τη συμπεριφορά. Ο απλός πολίτης γνωρίζει ότι, κάτω από τις επικρατούσες σήμερα συνθήκες, η αποτρεπτική δύναμη αυτής της μελλοντικής απειλής είναι ασήμαντη, αν δεν είναι μηδενική.

Το δεύτερο πρόβλημα είναι η μεγάλη πρακτική δυσκολία επιμέτρησης της περιουσίας κάποιου σε χρονικό σημείο άλλο από το τέλος του ημερολογιακού έτους. Και αυτό το πρόβλημα θα γίνει εύκολα κατανοητό, αν επιχειρηθεί η άντληση ενός πιστοποιητικού του υπολοίπου ενός τραπεζικού λογαριασμού σε μια τυχαία ημερομηνία, που δεν συμπίπτει με το τέλος ενός μηνός ή, ιδεωδώς, με το τέλος του ημερολογιακού έτους. Η άντληση ενός τέτοιου πιστοποιητικού στα μέσα ενός μηνός δεν είναι απλά δύσκολη, είναι αδύνατη.

Το τρίτο πρόβλημα είναι η δυσκολία που υπάρχει στο να προσδιορίσει κάποιος τις οικογενειακές του εκροές (π.χ. τις δαπάνες διαβίωσης της οικογένειάς του) μιας περιόδου χρόνου που καλύπτει υπερδωδεκάμηνη περίοδο. Μόνο εκείνοι που έχουν συντάξει καταστάσεις περιουσίας και επιζητήσαν να τις γεφυρώσουν με τις δηλώσεις εισοδήματος που υπέβαλαν στο τέλος του κάθε ημερολογιακού έτους είναι σε θέση να γνωρίζουν τις πρακτικές δυσκολίες που ανακύπτουν. Αντίθετα, η συστηματική σύνταξη ετήσιων δηλώσεων περιουσίας (λίγο μετά τη λήξη του κάθε ημερολογιακού έτους) είναι έργο εύκολο, ιδιαίτερα αν αξιοποιούνται οι δυνατότητες που παρέχονται για την ηλεκτρονική άντληση των αναγκαίων αποδεικτικών στοιχείων και πληροφοριών (ηλεκτρονική πρόσβαση στους τραπεζικούς λογαριασμούς και ηλεκτρονική παράθεση όλων των τραπεζικών συναλλαγών, ηλεκτρονική πρόσβαση στις δηλώσεις εισοδήματος και τους οφειλόμενους / καταβληθέντες φόρους και εισφορές, ηλεκτρονική πρόσβαση στα στοιχεία της ακίνητης περιουσίας - μέσω του συστήματος «Αριάδνη» - κλπ.)

Το τέταρτο πρόβλημα είναι η «γεφύρωση» της διαφοροποίησης της περιουσίας μεταξύ δύο διαδοχικών καταστάσεων περιουσίας. Αν για παράδειγμα, η συνταχθείσα βάσει της υφιστάμενης νομοθεσίας πρώτη κατάσταση περιουσίας αφορά την 23 Σεπτεμβρίου 2019 και η δεύτερη κατάσταση περιουσίας την 11 Φεβρουαρίου 2021, ποιο είναι το εισόδημα που πρέπει να ληφθεί υπόψη, για σκοπούς της γεφύρωσης των δύο περιουσιακών καταστάσεων; του 2019; του 2020; του 2021; ή, αναλογικά, και των 3 ετών; Και αν ένα μεγάλο έσοδο (π.χ. η αποζημίωση αφυπηρέτησης από μια προηγούμενη ενασχόληση) εισπράχθηκε τον Νοέμβριο του 2019 και, συνεπώς, **δεν** αντικατοπτρίζεται στην κατάσταση περιουσίας της 23 Σεπτεμβρίου 2019, πώς θα αντιμετωπισθεί;

Έπεται ότι οι ρυθμίσεις της υφιστάμενης νομοθεσίας είναι αδύνατο να εφαρμοσθούν στην πράξη και θα είναι μεγάλο σφάλμα να διατηρηθούν στη νομοθεσία, γιατί η διατήρησή τους ισοδυναμεί με την αχρήστευση του «πόθεν έσχες». Οι υφιστάμενες ρυθμίσεις πρέπει να καταργηθούν άμεσα γιατί δεν είναι εφαρμόσιμες και οδηγούν σε γελοίες καταστάσεις.

6 Ποια πρέπει να είναι η σύνθεση της Επιτροπής Εποπτείας του συστήματος «πόθεν έσχες»;

Ο ρόλος της Επιτροπής Εποπτείας του συστήματος «πόθεν έσχες» είναι, κατά κύριο λόγο, «διαχειριστικός». Είναι ο ρόλος της διοίκησης ενός οργανισμού ή μιας επιχείρησης. Οι δηλώσεις περιουσίας των πολιτικά εκτεθειμένων προσώπων και το συναφές «πόθεν έσχες» είναι ένα αυτοτελές και αυτοδύναμο συστημικό εργαλείο καταπολέμησης της διαφθοράς και της διαπλοκής. Η «διαχείριση» του συστήματος αυτού, κατά τρόπο που να εξασφαλίζει την καλή και αποτελεσματική λειτουργία του μηχανισμού, απαιτεί την ανάθεση του «διαχειριστικού» αυτού έργου σε πρόσωπα αδιαμφισβήτητου ήθους, με πείρα στην διαχείριση αυτοτελών οργανισμών, που διαθέτουν την αναγκαία τεχνική κατάρτιση και πείρα ώστε να είναι σε θέση να κατανοούν πλήρως τις συνέπειες των αποφάσεών τους (ιδιαίτερα όταν άπτονται των τεχνικών πτυχών του συστήματος), πρόσωπα που δεν έχουν άλλες ενασχολήσεις ή δεσμεύσεις που να προκαλούν συγκρούσεις συμφερόντων και, πρωτίτως, πρόσωπα που έχουν την πρόθεση και τη διάθεση να υπηρετήσουν ένα λειτούργημα ζωτικής σημασίας για την ευρωστία του πολιτεύματος της χώρας.

Οι προϋποθέσεις διορισμού προσώπου ως μέλους της Επιτροπής Εποπτείας, όπως ορίζονται στη Λευκή Βίβλο, είναι οι εξής:

- Μη εμπλοκή στις δραστηριότητες οποιουδήποτε πολιτικού κόμματος για τουλάχιστον μια 5ετία προ του διορισμού.
- Ανάλυση της δέσμευσης της μη άσκησης, καθόλη την διάρκεια της θητείας του, οποιασδήποτε οικονομικής δραστηριότητας, που θα συνεπάγεται την άντληση μικτών οικονομικών εσόδων από την πώληση προϊόντων ή την παροχή υπηρεσιών, συνολικού ετήσιου ύψους μεγαλύτερου των €36.000. Διευκρινίζεται ότι οι συντάξεις, τα τυχόν άλλα παρεμφερή έσοδα, τα ενοίκια, οι τόκοι έσοδα και τα μερίσματα από προϋπάρχουσες του διορισμού οικογενειακές εταιρείες ή από επιχειρήσεις στις οποίες η συμμετοχή του μέλους της Επιτροπής δεν υπερβαίνει το 5% του επενδεδυμένου κεφαλαίου της επενδυσιοδόχου εταιρείας, δεν συνυπολογίζονται για σκοπούς επιμέτρησης της υπέρβασης της προαναφερόμενης δέσμευσης.
- Ανάλυση της δέσμευσης της μη αποδοχής οποιασδήποτε άλλης θέσεως, αιρετής ή μη, στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, με μόνη εξαίρεση την αφιλοκερδή συμμετοχή στα διοικητικά όργανα μη κερδοσκοπικών οργανισμών και τη συμμετοχή στα διοικητικά όργανα προϋπαρχουσών εταιρειών διαχείρισης οικογενειακών περιουσιακών στοιχείων (όπως οι κτηματικές ή οι επενδυτικές εταιρείες) και υπό την προϋπόθεση ότι τα συμφέροντα και οι θέσεις αυτές θα αποκαλύπτονται διά δηλώσεως προ του διορισμού.

Τα μέλη της Επιτροπής Εποπτείας θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα και τη διάθεση να ασχοληθούν προσωπικά με τη «διαχείριση» του συστήματος «πόθεν έσχες», χωρίς να έχουν οποιοσδήποτε άλλες ουσιαστικές υποχρεώσεις ή ευθύνες. Αυτός είναι ο βασικός λόγος που κρίνουμε ότι δεν θα ήταν σωστό να συμμετέχουν στην Επιτροπή πρόσωπα ex-officio (αυτόματα, εκ του γεγονότος ότι κατέχουν μια άλλη υπεύθυνη θέση στον δημόσιο τομέα) γιατί τούτο θα σημαίνει ότι, εξ ορισμού, θα έχουν περιορισμένο χρόνο για να συμμετάσχουν στο έργο της «διαχείρισης» του συστήματος «πόθεν έσχες» ενώ θα πολλαπλασιάζεται ο κίνδυνος ύπαρξης κάποιας σύγκρουσης συμφερόντων.

Νοείται, βέβαια, ότι η διαβούλευση της Επιτροπής Εποπτείας με άλλους φορείς, που επιζητούν ή εμπλέκονται στην καλή και αποτελεσματική λειτουργία του συστήματος «πόθεν έσχες» (όπως είναι

οι φορολογικές αρχές, οι εισαγγελικές αρχές, οι δικαστικές αρχές, τα ελεγκτικά όργανα τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα, οι υπηρεσίες της ηλεκτρονικής μετεξέλιξης του δημόσιου τομέα και, φυσικά η εκτελεστική και η νομοθετική εξουσία) είναι απαραίτητη και θα πρέπει να επιζητείται πάνω σε συστηματική βάση.

7 Πώς διασφαλίζεται η ακρίβεια και η πληρότητα των υποβαλλομένων καταστάσεων περιουσίας;

Η διασφάλιση της ακρίβειας και της πληρότητας αλλά και της έγκαιρης υποβολής των καταστάσεων περιουσίας των ΠΕΠ είναι, προφανώς, ο υπέρτατος στόχος της όλης προσπάθειας, δεδομένου ότι η σύνταξη και υποβολή καταστάσεων όπως οι προβλεπόμενες από την υφιστάμενη νομοθεσία έχει μηδενική προστιθέμενη αξία ενώ απορροφά σημαντικό χρόνο των εμπλεκόμενων και επιβαρύνει τους πολίτες με ένα σημαντικό κόστος, χωρίς οποιοδήποτε όφελος.

Όπως αναφέρουμε στη Λευκή Βίβλο, ο στόχος αυτός θα εξασφαλισθεί από ένα πολύ-επίπεδο πλέγμα ανεξάρτητων μεταξύ τους ελεγκτικών μηχανισμών, που θα διασφαλίζουν ότι, ακόμη και αν ένα υποσύστημα δεν λειτουργήσει, ένα άλλο υποσύστημα θα εντοπίσει το πρόβλημα και θα σημάνει έγκαιρα τον συναγεμμό.

Οι επιμέρους ελεγκτικές διαδικασίες που προτείνουμε και πιστεύουμε ότι θα εξασφαλίζουν την επιθυμητή αξιοπιστία και πληρότητα των υποβαλλόμενων καταστάσεων περιουσίας είναι οι εξής:

- Με τη δημοσιοποίηση των δηλούμενων στοιχείων, κατά τρόπο εύκολα προσπελάσιμο και κατανοητό από το ευρύ κοινό, και την παροχή της δυνατότητας υποβολής εμπιστευτικής φύσεως επώνυμων γραπτών καταγγελιών, στις περιπτώσεις εντοπισμού κενών στην επιθυμητή ακρίβεια και πληρότητα των δηλούμενων στοιχείων.
- Με την «πιστοποίηση» των υποβαλλόμενων δηλώσεων από αναγνωρισμένο ελεγκτή της επιλογής του πολιτικά εκτεθειμένου προσώπου, ο οποίος προσυπογράφει την υποβαλλόμενη δήλωση. Πολλοί πολίτες διατηρούν μια διαρκή επαγγελματική σχέση με έναν συγκεκριμένο εγκεκριμένο λογιστή ελεγκτή, ο οποίος λειτουργεί ως τεχνικός σύμβουλος του εντολέα του επί οικονομικών και φορολογικών θεμάτων. Κατά κανόνα, η θέση αυτή είναι σχέση εμπιστοσύνης και η εμπλοκή, κατ' επιλογήν του ΠΕΠ, του συγκεκριμένου επαγγελματία στη διαδικασία του «πόθεν έσχες» μόνον οφέλη μπορεί να δημιουργήσει.
- Με την αυτόματη υποβολή των δηλωθέντων στοιχείων σε μηχανιστικό ηλεκτρονικό έλεγχο, ως προς την συνέπεια και τη λογικοφάνεια τους. Ο έλεγχος αυτός γίνεται εύκολα στα μηχανογραφημένα συστήματα και πρέπει να αξιοποιηθεί στον υπέρτατο βαθμό.
- Με την προ της δημοσιοποίησής τους, προκαταρκτική, συνοπτική επισκόπηση των δηλώσεων, από το προσωπικό της Επιτροπής Εποπτείας, για τον εντοπισμό προφανών λαθών, όπως για παράδειγμα μη καταχώρηση απαιτούμενων στοιχείων, υποβολή ανυπόγραφων δηλώσεων κλπ.
- Με τον ενδεδειγμένο έλεγχο των δηλώσεων από τις φορολογικές αρχές, κατά προτεραιότητα και, εν πάση περιπτώσει, εντός εξαμήνου από την υποβολή τους. Η τεχνική κατάρτιση των φορολογικών αρχών στη διενέργεια ελέγχων είναι αδιαμφισβήτητη και θα πρέπει να αξιοποιηθεί δεόντως. Παράλληλα, η κατάρτιση και η υποβολή των δηλώσεων περιουσίας θα υποβοηθήσει και θα επιταχύνει το έργο των φορολογικών αρχών σε μεγάλο βαθμό.
- Με τον ενδεδειγμένο έλεγχο των δηλώσεων από την κρατική εσωτερική Ελεγκτική Υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας, εντός εξαμήνου προθεσμίας από την υποβολή τους. Ο έλεγχος των δηλώσεων της περιουσίας των ΠΕΠ και από μια ανεξάρτητη κρατική ελεγκτική αρχή εντάσσεται στο σχέδιο της καθιέρωσης ενός πολύ-επίπεδου πλέγματος ελέγχων που θα ενεργοποιούνται αυτοτελώς και θα εξασφαλίζουν πλήρως την αξιοπιστία του συστήματος.

- Μια πρόσθετη ασφαλιστική δικλείδα συνθέτει ο προβλεπόμενος στην Λευκή Βίβλο ad hoc ενδεδειγμένος έλεγχος συγκεκριμένων δηλώσεων από ανεξάρτητους επαγγελματίες ελεγκτές, βάσει εντολής της Βουλής των Αντιπροσώπων, με απόφαση του σώματος εδραιωμένη σε εύλογες υποψίες περί ύπαρξης ουσιωδών λαθών ή παραλείψεων στις υποβληθείσες δηλώσεις. Η απόφαση αυτή θα λαμβάνεται με απλή πλειοψηφία του συνόλου των βουλευτών ενώ το πολιτικά εκτεθειμένο πρόσωπο, η δήλωση του οποίου συνθέτει το αντικείμενο του ελέγχου, θα δύναται να κατονομάσει άλλον ανεξάρτητο επαγγελματία ελεγκτή για να συμμετάσχει, με δικά του έξοδα, στον έλεγχο, που θα διενεργηθεί, ώστε να αποκλείεται η μεροληπτική διερεύνηση του θέματος.

Επισημαίνουμε ότι η ίδια η Επιτροπή Εποπτείας δεν θα επιτελεί (και δεν πρέπει να επιτελεί) ουσιαστικό ελεγκτικό έργο σε σχέση με τις επιμέρους δηλώσεις περιουσίας των ΠΕΠ αλλά θα στηρίζεται στα συμπεράσματα των άλλων εμπλεκόμενων στη διαδικασία ελέγχου των δηλώσεων, που προαναφέρθηκε. Τούτο είναι άκρως απαραίτητο γιατί, διαφορετικά, ο έχων την ευθύνη της τεκμηρίωσης της παραβατικής συμπεριφοράς του ΠΕΠ και ο έχων την ευθύνη της εύρυθμης λειτουργίας του συστήματος και της επιβολής διοικητικών ποινών θα κατέληγαν να ταυτισθούν στο ίδιο πρόσωπο. Πέραν, όμως της άκρως απαραίτητης αποφυγής ρυθμίσεων, όπου ο ελεγχόμενος και ο ελεγκτής ταυτίζονται στο ίδιο πρόσωπο, η δημιουργία ενός νέου υδροκέφαλου οργανισμού για τον έλεγχο των δηλώσεων περιουσίας των ΠΕΠ κρίνεται ως άσκοπη σπατάλη αλλά και ως αναποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος, που πιθανότατα θα οδηγήσει στη διαιώνιση του.

8 Γιατί περιορίστηκε ο αριθμός των υπόχρεων προς υποβολή περιουσιακής δήλωσης πολιτικά εκτεθειμένων προσώπων;

Κάτω από τα υφιστάμενα δύο παράλληλα αλλά αυτοτελή συστήματα «πόθεν έσχες» (το ένα για τα «μεγάλα ψάρια» (Πρόεδρος της Δημοκρατίας, υπουργοί και βουλευτές, «ελεγχόμενοι» από τη Βουλή των Αντιπροσώπων) και το άλλο για τα «μικρά ψάρια» (αξιωματούχοι του Δημοσίου, κοινοτάρχες κλπ., «ελεγχόμενοι» από ένα Τριμελές Συμβούλιο) υπάγονται περίπου 20.000 πρόσωπα. Το μεγάλο πλήθος των υπαγομένων στην προαναφερόμενη δυαδική νομοθεσία καθιστά τη λειτουργία του συστήματος παντελώς ανέφικτη. Τα ελάχιστα στοιχεία που είδαν το φως της δημοσιότητας μάλλον συσκότισαν την εικόνα και σαφώς δεν επέτυχαν την επιθυμητή διαφάνεια και τον εντοπισμό συγκεκριμένων παραβατικών συμπεριφορών.

Η δική μας πρόταση είναι ο, κατ' αρχάς, περιορισμός των υπαγομένων στο σύστημα «πόθεν έσχες» σε ένα διαχειρίσιμο αριθμό της τάξεως των 300 προσώπων (τα πρόσωπα αυτά προσδιορίζονται στη Λευκή Βίβλο) και μετά από ένα χρονικό διάστημα 1-2 ετών καλής και αποτελεσματικής λειτουργίας του συστήματος, η σταδιακή επέκταση του συστήματος ώστε να καλύψει όλους τους σημαντικούς παράγοντες της δημόσιας ζωής.

Κατά τη γνώμη μας, η άμεση επέκταση του συστήματος σε ένα πλήθος προσώπων μη διαχειρίσιμο θα επιφέρει την ολοκληρωτική αποτυχία του συστήματος, όπως ακριβώς συνέβηκε στο παρελθόν. Πιστεύουμε ότι, αν πράγματι θέλουμε να δούμε ένα σύστημα, που λειτουργεί εύρυθμα, θα πρέπει να αποφύγουμε τα λάθη του παρελθόντος τα οποία είναι ορατά δια γυμνού οφθαλμού.

Η πρότασή μας αναφορικά με τη σύνθεση της Επιτροπής Εποπτείας είναι να είναι 4μελής, αποτελούμενη από 2 αφυπηρετησάντες εγκεκριμένους λογιστές ελεγκτές, 1 αφυπηρετησάντα δικαστή ή δικηγόρο (νομικό) και ένα αφυπηρετησάντα οικονομολόγο. Το προτεινόμενο μέγεθος της Επιτροπής είναι τέτοιο που επιτρέπει την εύκολη επικοινωνία και την ταχεία λήψη αποφάσεων αλλά, ταυτόχρονα, αποτρέπει την συσσώρευση υπέρμετρης δύναμης σε ένα και μοναδικό πρόσωπο. Σε ένα τέτοιο τετραμελές σχήμα θα μπορούσε ο πρόεδρος της Επιτροπής να **μην** έχει «νικήσα» ψήφο, πράγμα που σημαίνει ότι η λήψη σημαντικών αποφάσεων θα απαιτεί τη σύμφωνη γνώμη 3 από τα 4 μέλη της Επιτροπής.

Εκείνο που έχει ιδιαίτερη σημασία είναι το να έχουν όλα τα μέλη της Επιτροπής (συμπεριλαμβανομένου και του νομικού και του οικονομολόγου) μια καλή, εις βάθος γνώση του

λογιστικού μηχανισμού των καταστάσεων περιουσίας και του συναφούς «πόθεν έσχες» - πράγμα που, δυστυχώς, διαπιστώσαμε ότι δεν είχε η πλειοψηφία των βουλευτών αλλά και των άλλων αξιωματούχων που διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση του υφιστάμενου συστήματος «πόθεν έσχες». Αυτός ίσως ήταν ο σημαντικότερος παράγοντας που οδήγησε στην παταγώδη αποτυχία του υφιστάμενου συστήματος.

9 Ποια πρέπει να είναι η διάρκεια της θητείας της Επιτροπής Εποπτείας;

Η πρότασή μας είναι για μια 3ετή θητεία, η οποία να μπορεί να ανανεωθεί για μια ακόμη 3ετή περίοδο. Την 3ετή περίοδο θεωρούμε επαρκή για την εξασφάλιση της αποδοτικής λειτουργίας της Επιτροπής αλλά και για την έγκαιρη απομάκρυνση προσώπων που θα αποδειχθούν στην πράξη μη ικανοποιητικές επιλογές.

Η συμμετοχή στην Επιτροπή Εποπτείας δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζεται από τα μέλη της επιτροπής ως μια μόνιμη βιοποριστική ενασχόληση. Οι σκέψεις αυτές μας οδήγησαν στην πρότασή μας για την επιλογή προσώπων που αφυπηρέτησαν. Η αμοιβή των μελών της Επιτροπής Εποπτείας πρέπει να είναι στα πλαίσια των γενικά καταβαλλόμενων από το Δημόσιο αμοιβών για ανάλογες θέσεις, και για λόγους ισονομίας και για λόγους αποφυγής της υποβάθμισης της αξίας του έργου των μελών της Επιτροπής Εποπτείας.

Η εισήγηση της εκ περιτροπής ανανέωσης της θητείας των μελών της Επιτροπής Εποπτείας, κατά τη γνώμη μας, δημιουργεί περισσότερα προβλήματα από εκείνα που επιλύει. Θα βλέπαμε, όμως, ευνοϊκά μια παράλληλη θητεία των νεοεισερχομένων και απερχομένων μελών της Επιτροπής, διάρκειας ενός μηνός, για την ομαλή παράδοση και παραλαβή του έργου της Επιτροπής.

10 Ποιος πρέπει να διορίζει τα μέλη της Επιτροπής Εποπτείας;

Η δική μας απάντηση στο δύσκολο αυτό ερώτημα είναι ότι η επιλογή των προσώπων πρέπει να γίνεται από την εκτελεστική εξουσία (το Υπουργικό Συμβούλιο) και να εγκρίνεται (επικυρώνεται) από τη Βουλή των Αντιπροσώπων και τη δικαστική εξουσία (Ανώτατο Δικαστήριο). Αυτού του είδους η ισορροπία μεταξύ της εκτελεστικής, της νομοθετικής και της δικαστικής εξουσίας υπάρχει σε πολλά δημοκρατικά πολιτεύματα και, συνεπώς, η πρότασή μας δεν συνθέτει πρωτοτυπία.

Η εισήγηση ορισμένων να γίνεται η επιλογή από εξωθεσμικούς παράγοντες δεν μας βρίσκει σύμφωνους, γιατί πιστεύουμε ότι σε τέτοιες σημαντικές θέσεις η νομιμοποίηση της αρμοδιότητας πρέπει έμμεσα να εκπορεύεται από τον λαό, ο οποίος με τη ψήφο του επιλέγει την εκτελεστική και τη νομοθετική εξουσία.

Μια άλλη πρόταση είναι ο έμμεσος προσδιορισμός της σύνθεσης της Επιτροπής Εποπτείας με κατάληψη των θέσεων από πρόσωπα που κατέχουν άλλα αξιώματα (π.χ. τη θέση του προέδρου μιας επαγγελματικής οργάνωσης). Η προσέγγιση αυτή έχει το σοβαρότατο μειονέκτημα της αντιμετώπισης μιας ιδιαίτερα ευαίσθητης και δύσκολης αποστολής ως αποπροσανατολιστικό πάρεργο μιας άλλης θέσεως, που απαιτεί προσήλωση και αφοσίωση, με αποτέλεσμα την αδυναμία εκπλήρωσης και των δύο υποχρεώσεων. Επιπρόσθετα, οι επαγγελματικές ενώσεις έχουν και τον χαρακτήρα του συντεχνιακού οργάνου με αναπόφευκτη τη δημιουργία και επικράτηση συντεχνιακών τάσεων και συμφερόντων, τόσο εντός όσο και εκτός του συγκεκριμένου επαγγελματικού χώρου.

11 Μήπως πρέπει να συμπυκωθεί το σύστημα των Δηλώσεων Περιουσίας των ΠΕΠ και του συναφούς «Πόθεν Έσχες» με το σύστημα Προσδιορισμού και Παρακολούθησης της Σύγκρουσης Συμφερόντων;

Για τους σκοπούς εξέτασης του ερωτήματος, θεωρήσαμε το έργο του Προσδιορισμού, της Παρακολούθησης και της Εξουδετέρωσης των Συγκρούσεων Συμφερόντων ως ταυτιζόμενο με το ουσιαστικό περιεχόμενο της σχετικής μελέτης, που εκπονήθηκε από ομάδα εμπειρογνομόνων των κρατών μελών της ΕΕ, υπό τον συντονισμό της OLAF (Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης).

Μετά από εκτενή προβληματισμό έχουμε οδηγηθεί στο συμπέρασμα ότι τα δύο αυτά έργα είναι αδύνατο και επικίνδυνο να «συστηγασθούν» για τους εξής λόγους:

1. Η φύση των δύο εργασιών είναι παντελώς διαφορετική. Στην περίπτωση του «Πόθεν Έσχες» (εφεξής «ΠΕ»), η παραβατικότητα είναι η εξαίρεση του κανόνα ενώ στην περίπτωση της Σύγκρουσης Συμφερόντων / Απάτης (εφεξής «ΣΣΑ») η παραβατικότητα είναι το αντικείμενο του έργου.
2. Η εργασία του ΠΕ είναι κατά κύριο λόγο λογιστική ενώ της ΣΣΑ είναι νομική / κοινωνική.
3. Της εργασίας της ΣΣΑ πρέπει να προηγηθεί ένα στάδιο εκτεταμένης διαβούλευσης ως προς τι συνθέτει, για σκοπούς της νομοθεσίας, «σύγκρουση συμφερόντων». Μέχρι την ολοκλήρωση αυτού του έργου δεν μπορεί να τεθεί θέμα εφαρμογής ανύπαρκτων κανόνων.
4. Τα δημοσιοποιούμενα στοιχεία του ΠΕ προφανώς θα είναι διαδικτυακά διαθέσιμα για τη διερεύνηση της ύπαρξης συγκρουόμενων συμφερόντων.
5. Οι δηλώσεις απουσίας ή ύπαρξης «σύγκρουσης συμφερόντων» έχουν περιοδικότητα παντελώς διάφορη από εκείνη των δηλώσεων περιουσίας.
6. Οι εν δυνάμει έχοντες σύγκρουση συμφερόντων, που πρέπει να δηλώνεται και να διερευνάται, συνθέτουν κύκλο πολύ ευρύτερο από τα έχοντα υποχρέωση να υποβάλουν δήλωση ΠΕΠ.
7. Το συμπέρασμα αν υπάρχει / υπήρχε σύγκρουση συμφερόντων είναι – σε ένα βαθμό – υποκειμενικό, ιδιαίτερα στην περίπτωση της ανυπαρξίας σαφών κανόνων που να οριοθετούν την ύπαρξη / ανυπαρξία προβλήματος. Τούτο θα οδηγήσει στην αμφισβήτηση πολλών αποφάσεων επί του θέματος, γεγονός που ενδέχεται να απειλήσει την εγκυρότητα των αποφάσεων του εποπτικού οργάνου.
8. Λόγω του μικρού μεγέθους της Κύπρου, είναι σχεδόν αναπόφευκτο να υπάρχουν συνθήκες οι οποίες διεθνώς θα εθεωρούντο ότι υποδηλώνουν την ύπαρξη σύγκρουσης αλλά στην Κύπρο θα οδηγούσαν στον χαρακτηρισμό των πλείστων περιπτώσεων ως προβληματικών και μη επιτρεπτών.
9. Ένας τρόπος αντιμετώπισης αυτού του προβλήματος είναι η αποδοχή καταστάσεων που περιέχουν σχέσεις «ήπιας» σύγκρουσης συμφερόντων, υπό την προϋπόθεση ότι θα δηλώνονται και θα δημοσιοποιούνται. Η οριοθέτηση των περιπτώσεων αυτών είναι θέμα της εκτελεστικής, της νομοθετικής και, εν μέρει, της δικαστικής εξουσίας και όχι μιας τεχνοκρατικής επιτροπής.
10. Ο τεχνοκρατικός μηχανισμός εφαρμογής των κανόνων διαφέρει θεμελιωδώς από τον μηχανισμό εποπτείας του «πόθεν έσχες» και θα μπορούσε κάλλιστα να υπαχθεί στο Υπουργείο Εσωτερικών ή στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, ώστε να αποφευχθεί και η δημιουργία άσκοπων πρόσθετων δαπανών.

12 Πότε πρέπει να νομοθετηθούν οι προτεινόμενες αλλαγές;

Πιστεύουμε ότι το υφιστάμενο σύστημα «πόθεν έσχες» είναι αποδεδειγμένα άχρηστο και δεν επιδέχεται επιδιόρθωση. Έπεται ότι η νομοθέτηση των προτεινόμενων αλλαγών πρέπει να γίνει ΑΜΕΣΑ, πριν από την ολοκλήρωση των εργασιών της τρέχουσας συνόδου της Βουλής και πριν από τη διάλυση του Σώματος με την προκήρυξη εκλογών. Έχουμε την αίσθηση ότι η κοινωνία ζητά ΑΜΕΣΕΣ ενέργειες και απορρίπτει κάθε προσχηματική αναβλητική δικαιολογία.

**Το έργο του σχεδιασμού του ολοκληρωμένου αυτού έργου,
συμπεριλαμβανομένων
του σχετικού Νομοσχεδίου,
της Εισηγητικής Έκθεσης
και του βασικού Εντύπου της Ετήσιας Δήλωσης
της Περιουσιακής Κατάστασης
των Πολιτικά Εκτεθειμένων Προσώπων
επιτελείται αφιλοκερδώς
από τετραμελή ομάδα
έμπειρων επαγγελματιών
απαρτιζόμενη από τους:**

**Χρήστο Π. Παναγιωτίδη, πρόεδρο/εισηγητή,
Νίκο Γ. Συρίμη, επιμελητή λογιστικών και φορολογικών θεμάτων,
Ένα διαπρεπή νομικό*, επιμελητή νομικών θεμάτων και τον
Σερ Χριστόφορο Α. Πισσαρίδη, επιμελητή οικονομικών θεμάτων.**

Ο **Χρήστος Π. Παναγιωτίδης** είναι αφυπηρετήσας Εγκεκριμένος Λογιστής Ελεγκτής, με 40ετή υπηρεσία σε ανώτατες επαγγελματικές θέσεις. Διετέλεσε πρόεδρος του Συλλόγου Εγκεκριμένων Λογιστών Ελεγκτών Ελλάδος και μέλος του Εποπτικού Συμβουλίου του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών.

Ο **Νίκος Γ. Συρίμης** είναι αφυπηρετήσας Εγκεκριμένος Λογιστής Ελεγκτής, με 40ετή υπηρεσία σε ανώτατες επαγγελματικές θέσεις. Διετέλεσε πρόεδρος του Συνδέσμου Εγκεκριμένων Λογιστών Κύπρου και μέλος του Συμβουλίου του Institute of Chartered Accountants in England & Wales.

Ο **Σερ Χριστόφορος Α. Πισσαρίδης** είναι κάτοχος του Βραβείου Νόμπελ στα Οικονομικά, Regius Καθηγητής Οικονομικών στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου (LSE) και Καθηγητής Ευρωπαϊκών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο Κύπρου.

(*) Λόγω της πολιτικής ευαισθησίας που παρουσιάζει το αντικείμενο της παρούσας πρότασης, η ταυτότητα του προσώπου αυτού, κατά παράκλησή του, παρακρατείται.